Jonas Stankus, Romas Jarockis

Sklypas tarp Kęstučio aikštės 4 ir 6

2008 m. vykdyti žvalgomieji tyrinėjimai Ukmergėje, žemės sklype tarp Kęstučio aikštės 4 ir 6. Prieškariu šiame sklype stovėjo pastatai, kurie II Pasaulinio karo metu buvo sugriauti, o pokariu išlyginus griuvėsius, įrengtas skveras. Šio skvero teritorijoje 992,65 m² dydžio plote buvo ištirti 6 šurfai (1–6), 2x2 m dydžio kiekvienas, iš viso ištiriant 24 m² plotą.

Tyrimų metu aptiktas 1,4–1,5 m storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudaro 2 horizontai – žemutinis ir viršutinis. Žemutinis horizontas (tamsiai pilkos žemės sluoksnis) aptiktas 50–55 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus šurfuose 3 ir 4. Jo storis siekia 50–80 cm. Pagal archeologinius radinius (plokštinių koklių ir buitinės keramikos fragmentus) žemutinis horizontas datuojamas XVII–XVIII a.

Viršutinis horizontas aptiktas visuose tirtuose šurfuose. Jo storis siekia nuo 70 iki 100 cm. Šiame horizonte visuose šurfuose aptikta pastatų griuvenų – plytų nuoskalų, kalkių skiedinio gabalų, langų stiklo duženų, buitinės keramikos fragmentų. Griuvenų sluoksnis siekia nuo 10 iki 35 cm storį, o šurfe 6 – nuo 50 iki 125 cm storį. ***Šurfe 1*** po griuvenomis 45–55 cm gylyje aptiktas akmenų grindinys, krautas viena vertikalia eile iš nuo 7x10 cm iki 20x25 cm dydžio akmenų, užėmęs beveik visą šurfo plotą. Tai, matyt, buvusio kiemo grindinio liekanos. Šiame šurfe 66 cm gylyje aptiktas ikikarinio laikotarpio kanalizacijos šulinys, o 1,5 m gylyje – ir kanalizacijos vamzdis.

Šurfuose 2 ir 5 aptikti čia stovėjusių pastatų pamatai. Jie krauti iš nuo 10x15, 10x20 iki 25x35, 40x50 cm dydžio lauko riedulių, surištų kalkių skiediniu. Pamatų plotis 80 cm (šurfe 2) ir 1,5 m (šurfe 5). Šurfe 6 aptikta namo geležinių konstrukcijų liekanų bei porcelianinių elektros instaliacijos detalių. Pagal surastą medžiagą viršutinį horizontą galima skirti XVIII–XX a.

Tyrinėjimų metu surinkta 70 buitinės keramikos fragmentų.

The plot between Kęstučio Square 4 and 6

Six test pits (1–6) (a total of 24 m²) were excavated on the plot of land between Kęstučio Sq. 4 and 6 in Ukmergė and a 1.4–1.5 m thick cultural layer, which consists of two horizons: a lower 17th–18th-century and an upper 18th–20th-century horizon, was discovered. The horizons were dated on the basis of stove tiles and pottery, of which 70 pieces were collected.

UTENA

Dalius Ribokas

Žvalgomieji tyrimai Utenoje

2008 m. UKM vykdė tyrinėjimus dviejose Utenos senamiesčio (A1802) vietose.

Liepos mėnesį **Bažnyčios gatvėje**, dujotiekio atšakos į namą 13 vietoje buvo ištirta viena perkasa ir 5 šurfai.

Perkasa 1 kasta 6,1 m į PV nuo gyvenamojo namo Bažnyčios g. 12 PV sienos ir 5,5 m į ŠV nuo šio namo verandos ŠV sienos. Ji 8x2 m dydžio (9,1 m² ploto), kiek netaisyklingos konfigūracijos. 5 m ilgio atkarpoje nuo perkasos pradžios PV kraštu ji rėmėsi į kelkraštį, skiriantį gatvės važiuojamąją dalį nuo

šaligatvio. Po 5 cm storio betoninių plytelių šaligatviu, 20 cm storio supilto gelsvo smėlio sluoksniu 25 cm gylyje rastas apardytas grindinys iš 9–12 cm skersmens akmenų. 34–37 cm gylyje prasidėjo 3–6 cm storio pilko maišyto smėlio sluoksnelis. 40 cm gylyje pasiektas juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis, išlikęs 7,1 m² plote. Jo storis perkasos pradžioje buvo 20 cm, vėliau PR–PV kryptimi sluoksnis storėjo iki 35 cm. 60–75 cm gylyje perkasoje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Kultūriniame sluoksnyje rasta žiestų molinių, fajansinių ir porcelianinių indų šukių bei koklių ir stiklo šukių. Radiniai būdingi XVII–XX a. pradžiai. Perkasos PR krašte 2 m² plote po asfaltu ir supiltos skaldos su žvyru sluoksniu 20 cm gylyje prasidėjo perkasimas – juoda žemė, maišyta su žvyru ir smėliu. 1 m gylyje šis perkasimas nesibaigė. Jame rastos 2 žiestos keramikos šukės ir stiklinio butelio šukė, būdingos XVII–XIX a.

Šurfas I kastas į ŠV nuo gyvenamojo namo Bažnyčios g. 13 ŠV sienos ir 0,5 m į PV nuo ŠR sienos. Šurfas orientuotas PR–ŠV kryptimi, 1,8x0,4 m dydžio (0,72 m² ploto). Po viršuje buvusiu 15 cm storio supilto gelsvo žvyro sluoksniu aptiktas 71 cm storio juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. 86 cm gylyje šurfe pasiektas įžemis – rudas molis. Kultūriniame sluoksnyje rastos 4 žiestos keramikos šukės ir viena koklio šukė. Radiniai būdingi XVIII–XX a. pradžiai.

Šurfas II kastas į ŠV nuo šurfo I, 1,8 m į ŠV nuo gyvenamojo namo Bažnyčios g. 13 ŠV sienos ir 1,8 m į PV nuo ŠR sienos. PR kraštu šurfas II remiasi į šurfo I ŠV kraštą. Šurfas orientuotas PV–ŠR kryptimi, yra 1,8x0,6 m dydžio (1,08 m² ploto). Po viršuje buvusiu 15 cm storio supilto gelsvo žvyro sluoksniu rastas 71 cm storio juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. 86 cm gylyje šurfe pasiektas įžemis – rudas molis. Kultūriniame sluoksnyje rastos 3 žiestos keramikos šukės, būdingos XIX a.

Šurfas III kastas 3,5 m į ŠR nuo šurfo II ŠR krašto. Jis orientuotas PV–ŠR kryptimi, yra 1,3x0,6 m dydžio (0,78 m² ploto). Po 10 cm storio velėna rastas 60 cm storio perkasimas – juoda žemė, maišyta su žvyru ir smėliu. 70 cm gylyje šurfe pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Perkasime rasta žiestos keramikos šukių, koklio šukė ir stiklo šukių. Radiniai būdingi XVII–XIX a.

Šurfas IV kastas už 8,55 m į PR nuo perkasos 1 PR krašto ir 2 m į PV nuo Bažnyčios gatvės važiuojamosios dalies PV krašto. Jis orientuotas ŠV–PR kryptimi, yra 1,5x0,6 m dydžio (0,9 m² ploto). Po 8 cm storio asfaltu, 5 cm supiltos skaldos sluoksniu, 5–10 cm supilto gelsvo smėlio sluoksniu 18–23 cm gylyje prasidėjo perkasimas – juoda žemė su smėliu ir asfalto gabalais. 85–95 cm gylyje šis perkasimas nesibaigė. Radinių šurfe nerasta.

Šurfas V matuotas už 8,55 m į PR nuo perkasos 1 PR krašto ir į ŠR nuo šurfo IV ŠR krašto. PV kraštu jis remiasi į šurfo IV ŠR kraštą. Šurfas orientuotas PV–ŠR kryptimi, yra 1,5x0,6 m dydžio (0,9 m² ploto). Po 8 cm storio asfaltu, 5 cm supiltos skaldos sluoksniu, 5–10 cm supilto gelsvo smėlio sluoksniu 18–23 cm gylyje prasidėjo perkasimas – juoda žemė, maišyta su smėliu. 85 cm gylyje perkasimas nesibaigė. Ir šiame šurfe nieko nerasta.

Gedimino gatvėje iškastas 1,9x1,5 m dydžio (2,85 m²) ***šurfas 1***. Po 5 cm storio betoninių plytelių šaligatviu, 25 cm storio supilto gelsvo smėlio sluoksniu 30 cm gylyje rastas XX a. pradžios grindinys iš 10–15 cm skersmens akmenų. Po grindiniu prasidėjo supiltinis kultūrinis sluoksnis – rausvas priemolis,

maišytas su pilka žeme. Jo storis buvo 40–35 cm. Maišyto priemolio sluoksnyje rasta žiestų molinių, fajansinių ir porcelianinių indų šukių, koklio šukė, stiklo šukių ir geležinių vinių. Radiniai būdingi XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai. Po maišytu priemoliu 80 cm gylyje prasidėjo juodas smėlingas kultūrinis sluoksnis. 2,05 m gylyje jo tyrimai nutraukti, įžemis nepasiektas. Kultūriniame sluoksnyje rasta žiestų molinių, fajansinių bei porcelianinių indų šukių, 2 koklių šukės, stiklo šukių, odinių batų bei audinių fragmentų. Radiniai būdingi XIX a. pabaigai.

The field evaluation in Utena

During an evaluation at Bažnyčios St. 13 in Utena, one trench and five test pits (a total of 13.48 m^2) were excavated. In trench 1 (9.1 m^2), a 0.2–1 m thick cultural layer from the 17th – early 20th century was found in an area of 7.1 m^2. In an area of 2 m^2 it had been destroyed through digging. A 71 cm thick cultural layer from the 17th – early 20th century was found in test pits I and II (a total of 1.8 m^2). A destroyed cultural layer from the 17th – early 20th century was found in test pit III (0.78 m^2). Sherds of wheel thrown clay, faience, and porcelain vessels, stove tile sherds, and glass shards were found in test pits I–III. The soil in test pits IV–V (a total of 1.8 m^2) had been dug up and contained no finds.

Test pit 1 (1.9 x 1.5 m, 2.85 m^2) was excavated on Gedimino Street, a cultural layer over 1.75 m thick was found and dated to the late 19th – early 20th centuries on the basis of the finds.

VELIUONA

Algirdas Žalnierius

Tyrinėjimai Vytauto gatvėje

Veliuonoje (Jurbarko r.), Vytauto gatvėje 2008 m. tyrinėtos 2 vietos. Nors Veliuonos miestelis žinomas nuo XV a., jame iki šiol vykdyta labai nedaug archeologinių tyrinėjimų.

Sklypas **Vytauto g. 17** yra gatvės P pusėje, į Nemuno slėnį per 6 m besileidžiančiame šlaite, apie 400 m į V nuo Veliuonos bažnyčios. Tyrinėjimai atlikti numatomų statyti iš abiejų pastato pusių priestatų vietoje iškasant 6 šurfus (bendras 13 m^2 plotas).

Sklypo R pusėje stovi medinis gyvenamasis namas. Atrodytų, kad šio pastato statybos metu buvo nukasta dalis šlaito ir suformuota aikštelė pastatui ir kiemui pastato V pusėje. Pirminį žemės paviršių ties pastato Š sienos kampais sudaro raudonas molis, toliau į P – pilkas priemolis. Tyrinėtose vietose surastas nuo 0,4 iki 1,1 m storio kultūrinis sluoksnis. Virš pirminio žemės paviršiaus šurfuose 1–5 buvo surastas nuo 30 iki 60 cm storio pilko juodžemio sluoksnis, primenantis daržų žemę. Šurfe 6 virš priemolio yra supiltas smėlio sluoksnis. Juodžemio sluoksnis daržų vietoje pradėjo formuotis ne anksčiau kaip XVII a. pabaigoje – XVIII a. pradžioje – jame surastos 4 indų sienelių šukės, datuojamos XVII a. II puse – XIX a.

Sklypas **Vytauto g. 29** yra apie 700 m į V nuo Veliuonos bažnyčios, Vytauto gatvės P pusėje, į Nemuno slėnį besileidžiančiame šlaite susiformavusioje dauboje. Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai buvo atlikti numatomos tiesti 12 m ilgio kanalizacijos trasos vietoje. Čia iškasti 3 šurfai (bendras 6 m^2 plotas).